

JULKAISIJA JA KUSTANTAJA:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

MYYNTI:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Töölönkatu 4, 00100 Helsinki

Puh. 0207 120 600, fax 0207 120 619, email ril@ril.fi, www.ril.fi

ISBN 978-951-758-476-0

ISSN 0356-9403

Painopaikka: Hakapaino Oy, 2007

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi ja saattaminen yleisön saataviin on tekijänoikeuslain (404/61, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen) mukaisesti kielletty ilman nimenomaista lupaa.

© Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Alkusanat

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry:n julkaiseman ohjeen "RIL 244-2007 Puurakenteiden jäykistyksen ja halkeilun hallinta Suunnittelu- ja valmistusohjeet" tavoitteena on parantaa puurakenteiden rakenteellista toimintaa ja varmuutta.

Julkaisu jakautuu kahteen osaan. Osa A, puurakenteiden jäykistysohje, kuvaa rakennuksen jäykistyksen periaatteita ja antaa ohjeita rakennuksen eri osien ja liitosten suunnitteluun ja mitoitukseen, myös esimerkkien avulla. Osa B, puurakenteiden halkeilun hallinta, kuvaa liimapuupalkkien halkeilun problematiikkaa ja antaa ohjeita, miten tämä on valmistuksessa, asennuksessa, suunnittelussa ja käytössä hallittavissa.

Julkaisun sisältö on VTT:n tuottama. Ohjeen molemmat osat on laadittu osana laajempaa tutkimusta (laajarunkoisten hallien rakenteellinen turvallisuus), jota ovat rahoittaneet opetusministeriö, ympäristöministeriö, VTT, Teräsrakenneyhdistys ry. ja Wood Focus Oy. Työ on suoritettu rahoittajien muodostaman johtoryhmän ohjauksessa. Ohjeen on kirjoittanut Markku Kortesmaa. Projektin johtoryhmään kuuluivat seuraavat henkilöt:

- Teppo Lehtinen puheenjohtaja, ympäristöministeriö, teppo.lehtinen@ymparisto.fi
- Jaakko Huuhtanen, ympäristöministeriö, jaakko.huuhtanen@ymparisto.fi
- Risto Järvelä, opetusministeriö, risto.jarvela@minedu.fi
- Unto Kalamies, Teräsrakenneyhdistys ry., unto.kalamies@rakennusteollisuus.fi
- Pekka Nurro, Wood Focus Oy, pekka.nurro@woodfocus.fi
- Tapani Tuominen, SPU Systems Oy, tapani.tuominen@spu.fi.

Lisäksi johtoryhmän kokouksiin osallistuivat:

- Markku Kortesmaa, VTT, markku.kortesmaa@vtt.fi
- Mauri Peltovuori, opetusministeriö, mauri.peltovuori@minedu.fi
- Tapio Leino, VTT, tapio.leino@vtt.fi.

Ohjeen teknistä sisältöä on kommentoinut Asko Keronen.

Tähän julkaisuun on lisätty ympäristöministeriön kesällä 2006 julkaisemat kaksi ohjetta koskien olemassa olevien rakennusten rakenteellista tarkastusta (liitteet A6 ja B1).

RIL kiittää hankkeen rahoittajia mahdollisuudesta julkaista laaditut raportit. Lisäksi RIL kiittää ohjeen laadintaan osallistuneita tahoja, jotka ovat tiedoillaan ja kannanotoillaan mahdollistaneet tämän ohjeen syntymisen.

Toukokuussa 2007

SUOMEN RAKENNUSINSINÖÖRIEN LIITTO RIL ry

Jorma Haapamäki
puheenjohtaja

Helena Soimakallio
toimitusjohtaja

Sisällysluettelo

A. PUURAKENTEIDEN JÄYKISTYSSUUNNITTELUN OHJE	7
JOHDANTO	9
A1. JÄYKISTYS	10
A1.1 Jäykistyksen kuvaus	10
A1.1.1 Esimerkki koko rakennuksen jäykistyksen kuvauksesta . . .	11
A1.2 Yksittäisten komponenttien jäykistys	12
A2. KUORMAT	13
A2.1 Vaakakuormat	13
A2.1.1 Tuuli	13
A2.1.2 Pystyrakenteiden vinoudesta aiheutuvat kuormat	17
A2.1.3 Kosteusmuodonmuutosten aiheuttamat kuormat	18
A2.1.4 Muut kuormat	18
A3. RAKENNUKSEN JÄYKISTYSPERIAATTEET	19
A3.1 Pystysuorat rakenneosat	19
A3.1.1 Kehät	19
A3.1.2 Mastot	19
A3.1.3 Ristikkojäykistys	20
A3.1.4 Levyjäykistys	20
A3.2 Vaakajäykistys	20
A3.3 Pitkät rakennukset	22
A3.4 Jäykistysesimerkki	22
A4. JÄYKISTEIDEN MITOITUS	24
A4.1 Nurjahdustuet	24
A4.1.1 Eurocode 5 mukainen mitoitus	24
A4.1.2 Nurjahduskaavojen teoreettisia lausekkeita	25
A4.1.2.1 Pistemäinen tuenta	25
A4.1.2.2 Jatkuva tuenta	26
A4.1.3 Numeroesimerkkejä	28
A4.2 Ristikkojen poikittaistuenta	30
A5. MITOITUSESIMERKKI	34
A5.1 Jäykistysperiaate	34
A5.2 Kuormat	35
A5.2.1 Omapaino ja tuulikuorma	35
A5.2.2 Vaakakuormat pystykuormien epäkeskisyydestä	36
A5.3 Päätyseinän mitoitus	36
A5.4 Sivuseinät	38
A5.4.1 Voimat	38
A5.4.2 Jäykisteen mitoitus	39
A5.5 Jäykistävää levykenttä	42
A5.6 Päätykolmiot	43
A5.6.1 Voimat	43

A5.6.2	Tukirakenteet	44
A5.6.3	Tukiristikoiden väliin jäävät kattoristikot	45
A5.6.4	Ristikoiden yläpaarteiden sivuttaistuenta	46
LIITE A1.	Jäykistysperiaatteet	50
LIITE A2.	Nurjahdustukena pistemäiset tuet	52
LIITE A3.	Nurjahdustukena jatkuva rakenne	57
LIITE A4.	Ristikkoryhmän jäykistys	62
LIITE A5.	Rakentamisen aikainen jäykistys	66
LIITE A6.	Riskialltiit kattorakenteet - spesifikaatiot kiinteistön omistajille	68
B.	PUURAKENTEIDEN HALKEILUN HALLINTA	81
	JOHDANTO	83
B1.	SUUNNITTELU	84
B1.1	Puun erityispiirteet kantavana materiaalina	84
B1.2	Halkeaminen	85
B1.2.1	Yleistä	85
B1.2.2	Materiaali ja valmistusvirheet	85
B1.2.3	Leikkausrasitusten ylittyminen.	85
B1.2.4	Syitä vastaan kohtisuora vetorasitus.	87
B1.2.4.1	Kaarevat rakenteet.	87
B1.2.4.2	Mahapalkki.	88
B1.2.4.3	Loveus	89
B1.2.4.4	Ripustukset	90
B1.2.5	Palkin kuivuminen	93
B1.2.5.1	Palkin kiinnitykset tuella	94
B1.2.5.2	Kiinnitys palkin kylkeen	96
B1.2.5.3	Epätasainen kuivuminen	97
B1.2.6	Ulkona olevat rungon osat.	97
B1.2.7	Käyttötarkoituksen muutos	97
B1.2.7.1	Rakenteen toimintatavan muutos.	98
B1.2.7.2	Lämpötilan muutos.	98
B2.	RAKENNUSTYÖ	99
B2.1	Valmistus tehtaalla	99
B2.2	Kuljetus.	99
B2.2.1	Mekaaniset rasitukset	99
B2.2.2	Kosteus kuljetuksen aikana.	100
B2.3	Varastointi työmaalla	100
B2.3.1	Tuennat	100
B2.3.2	Kosteusriskit	100
B2.4	Rakenteiden käyttöönotto.	100
B2.4.1	Lämmitysvaihe	100
B2.4.2	Sisävalmistusvaihe	101
B3.	YLLÄPITO	103

B3.1	Halkeamien vaarallisuus	103
B3.2	Korjaustarpeen arviointi	103
	B3.2.1 Rasitukset vaurioituneella alueella	103
	B3.2.2 Vaurioitumisen suuruus	104
	B3.2.3 Päätelmät korjaustarpeesta	104
B3.3	Korjausajankohta	104
B3.4	Korjausmenetelmät	104
	B3.4.1 Vinotangot	104
	B3.4.2 Vanerointi	106
B3.5	Varottavat korjaustavat	107
	B3.5.1 Pulttaus syitä vastaan kohtisuorassa suunnassa	107
	B3.5.2 Halkeamien täyttö	107
	LIITE B1. Liimapuun halkeilu - ohje riskien ja korjaustarpeen arviointiin	108

Ilmoittajahakemisto

Ilmoitukset sivujen 80 ja 81 välissä ja kirjan lopussa.

KPM-Engineering Oy
PRT-Lami Oy
Sepa Oy
Suomen Konepuristin Oy
Suomen Kuitulevy Oy
Versowood Group Oy